

Frövik

**Fornlämning L1985:5952 & L1985:6320, Lagersberg 1:3, Eskilstuna socken & kommun,
Södermanlands län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning.**

Järnålder & nyare tid

Lars Norberg

Sammanfattning

I september år 2022 utförde Sörmlands Arkeologi AB en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning intill Västerleden strax sydväst om Eskilstuna. I närområdet undersöktes år 2000 tre generationer långhus daterade till romersk järnålder, vendeltid och vikingatid (L1985:5951 & 5952). Delar av fornlämningen kvarligger utanför det då aktuella exploateringsområdet. Strax väster om järnåldersboplatsen finns ett grav- och boplatssområde innehållande stensättningar, skärvstenshögar och en terrassering (L1985:6320). Därtill finns i närområdet ett lösfynd i form av en enkel skafthålsyxa (L1985:6517), bebyggelserester efter Stora Ekstugan (L1985:6619) samt en ristning från medeltid/historisk tid (L1985:6986).

Undersökningen genomfördes eftersom Eskilstuna Energi & Miljö planerar att bygga ut elnätet i området. I samband med insatsen övervakades en cirka 260 meter lång sträcka i närheten av de registrerade fornlämningarna. Utöver en skärva rödgods och ett skaft till en kritpipa påträffades inget av arkeologiskt intresse. Vidare genomfördes en kvalitetsförhöjande åtgärd genom att positionen för L1985:6986 korrigerades genom digital inmätning.

Rapporten laddas ned via
www.sormlandsarkeologi.se

eller beställs från

Sörmlands Arkeologi AB
Tideliussgatan 37
118 69 Stockholm

mail@sormlandsarkeologi.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg
Kart- och ritmaterial: Lars Norberg

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

© Sörmlands Arkeologi AB
Nyköping 2022

Innehåll

Sammanfattning 2

Inledning 4

Syfte 4

Genomförande 4

Resultat 4

Referenser 5

Administrativa uppgifter 5

Bilagor 6

Bilaga 1. Utdrag ur Sverigekartan med undersökningens belägenhet. Skala 1:1 000 000.

Bilaga 2. Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet. Skala 1:50 000.

Bilaga 3. Utdrag ur Fastighetskartan med schaktens belägenhet. Skala 1:2000.

Bilaga 4. Fotodokumentation.

Inledning

I enlighet med länsstyrelsens beslut (lst dnr 431-4458-2021) har Sörmlands Arkeologi AB utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i anslutning till fornlämningarna L1985:5952 och L1985:6320, fastigheten Lagersberg i Eskilstuna kommun, Södermanlands län (bilaga 1-3).

Undersökningen utfördes eftersom Eskilstuna Energi och Miljö Elnät AB planerar att bygga ut elnätet i området. Fältarbetet genomfördes 2022-09-06 och 2022-09-28. Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Lars Norberg. Delar av fältarbetet utfördes även av Ingeborg Svensson. Båda är verksamma arkeologer vid Sörmlands Arkeologi AB.

I samband med byggandet av Västerleden (väg 230) undersöktes här tre generationer terrasserade treskeppiga långhus belägna på ungefär samma plats (L1985:5951 & 5952). Bebyggelsens datering omfattade perioderna romersk järnålder, vendeltid och vikingatid (Hamilton 2001). Delar av fornlämningen kvarligger utanför det då aktuella exploateringsområdet. Strax väster om järnåldersboplatsen finns ett grav- och boplatsoområde innehållande stensättningar, skärvtenshögar och en terrassering (L1985:6320). Därtill finns i närområdet ett lösfynd i form av en enkel skafthålsyxa (L1985:6517), bebyggelserester efter Stora Ekstugan (L1985:6619) samt en ristning från medeltid/historisk tid (L1985:6986).

Syfte

Syftet med undersökningen var att löpande undersöka och dokumentera mindre komplicerade lämningar inom de delar av fornlämningarna som berördes samt att ta tillvara fynd. Framkom mer komplicerade lämningar fick dessa inte tas bort utan att Länsstyrelsens godkännande.

Genomförande

Öster om Västerleden och L1985:5952 övervakades en drygt 180 meter lång sträcka längs den planerade ledningen. Schaktet delades upp i två delar på grund av en lågt liggande tvärgående luftledning (S1 & S2). Schakten var mellan drygt 90 respektive 80 meter långa, cirka 2,0 meter breda och grävdes till ett djup om 0,2-0,4 meter. Därefter övervakades en sträcka väster om Västerleden vilken löpte i närmare anslutning till de berörda fornlämningsmiljöerna. Även här delades schaktet upp i två delar på grund av att sträckan korsade en grusad körväg (S3 & S4). Schakten var mellan drygt 80 respektive 40 meter långa, cirka 2,0 meter breda och grävdes till ett djup om 0,3-0,4 meter. Syftet med övervakningen var att undersöka marken inför planerade ledningsdragningar (bilaga 3).

De öppnade ytorna rensades med fyllhammare och skårslev. Därefter dokumenterades schakten med RTK-GPS och beskrevs i text. Öppnade ytor fotodokumenterades med digitalkamera (bilaga 4).

Resultat

Arbetsområdet utgjordes av mestadels låglänt och flack terräng. Sträckningen löpte i öster genom äldre hagmark, medan de västra delarna till största delen utgjordes av brukad åkermark. Undergrunden utgjordes av grå lera respektive gulbeige grusig morän med enstaka block.

I de södra delarna av schakt 1, nära L1985:6619 påträffades ett par järnspikar, ett skaft till en kritpipa samt en del av ett fat av yngre rödgods. De två sistnämnda föremålen kan typologiskt dateras till 1700-talet (bilaga 4). Fynden tillvaratogs ej. Utöver det noterades inget av arkeologiskt intresse längs någon av sträckorna.

I nära anslutning till den planerade elledningen ligger fornlämning L1985:6986, registrerad som en ristning från medeltid/historisk tid (bilaga 3 & 4). Ristningen är huggen i en fin- till grovkornig bergart som skiftar i täta och mer porösa delar. Ristningsprofilen är v-formad och relativt djupt huggen, vilket troligen ligger till grund för att den har bedömts som sentida. Den nämns dock redan i *Rannsakningar efter antikviteter* och där beskrivs ytterligare figurer såsom hästhovar och fingrar och tår (Band II, Södermanland år 1686, s. 123).

Sträket förbi ristningen ingick ej schaktningsövervakningen, men entreprenören uppmärksammade ansvarig arkeolog på den aktuella hällen i samband med fältarbetet. Det kunde då konstateras att ristningens position var felaktigt

utmarkerad i *Kulturmiljöregistret* varvid läget korrigerades genom inmätning med RTK-GPS. Det reviderade läget ligger drygt 20 meter ONO om den felaktiga positionen och har korrigerats i *KMR* (bilaga 3).

Referenser

Hamilton, John. 2001. *Hus från vikingatid och yngre järnålder vid Frövik*. Arkeologisk undersökning. Västerleden, etapp III, Södermanland, Fors socken, Lagersberg 3:1, RAÄ 495. RAÄ. UV Mitt, DAFF 2001:3. Stockholm.

Rannsakingar efter antikviteter. Band II. Södermanland, Närke, Värmland, Västergötland, Östergötland, Gotland, Häfte 1. Text. Utg. Ingemar Olsson, Nils-Gustaf Stahre, & Carl Ivar Ståhle. 1969. KVHAA. Uppsala.

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 2203

Länsstyrelsens dnr: 431-4458-2021

Tid för undersökningen: 2022-09-06 & 2022-09-26

Personal: Lars Norberg & Ingeborg Svensson

Län: Södermanland

Kommun: Eskilstuna

Socken: Eskilstuna

Fastighet: Lagersberg 1:3

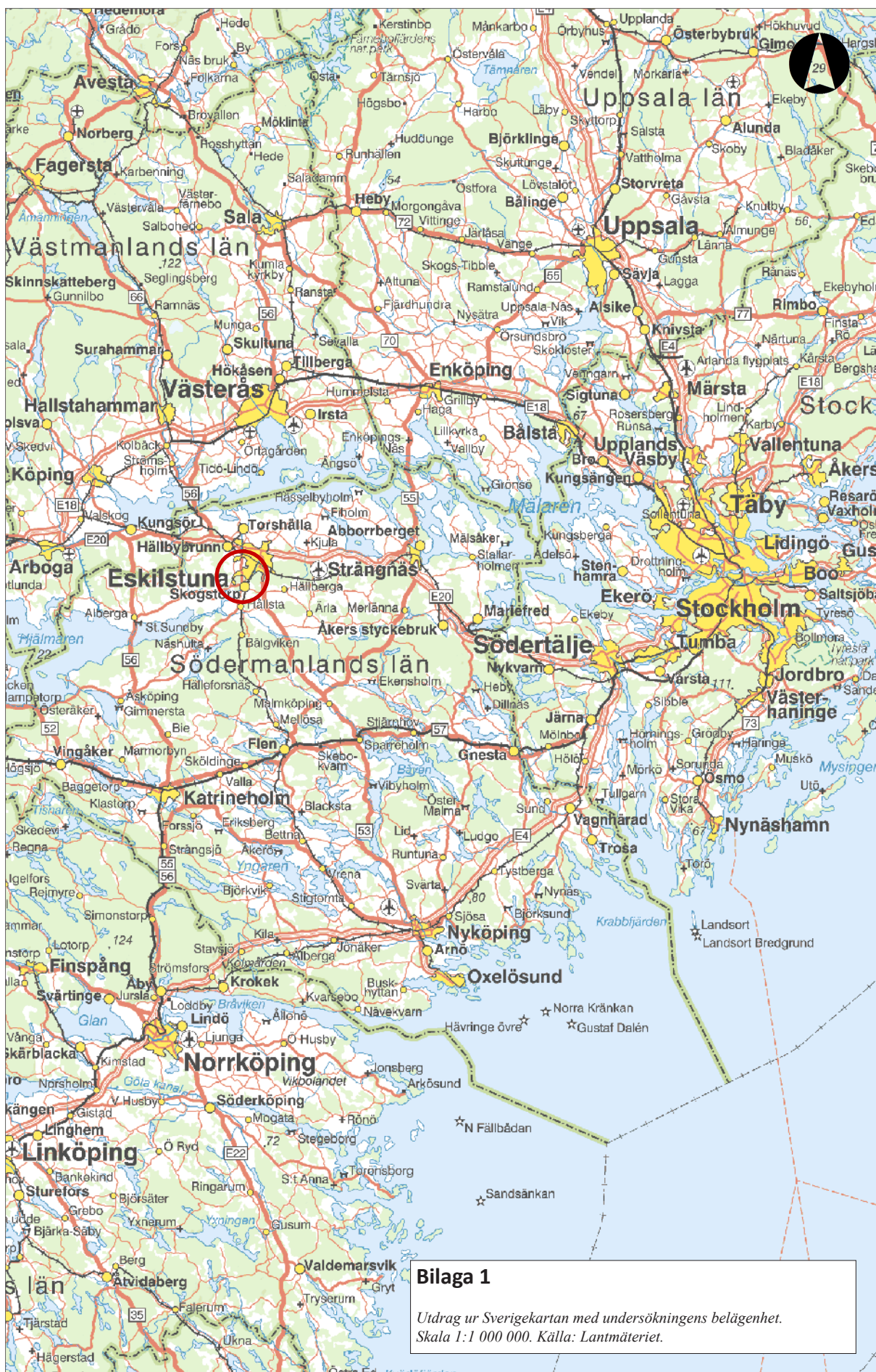
Belägenhet: N (x) 6578759,262 E (y) 582985,666

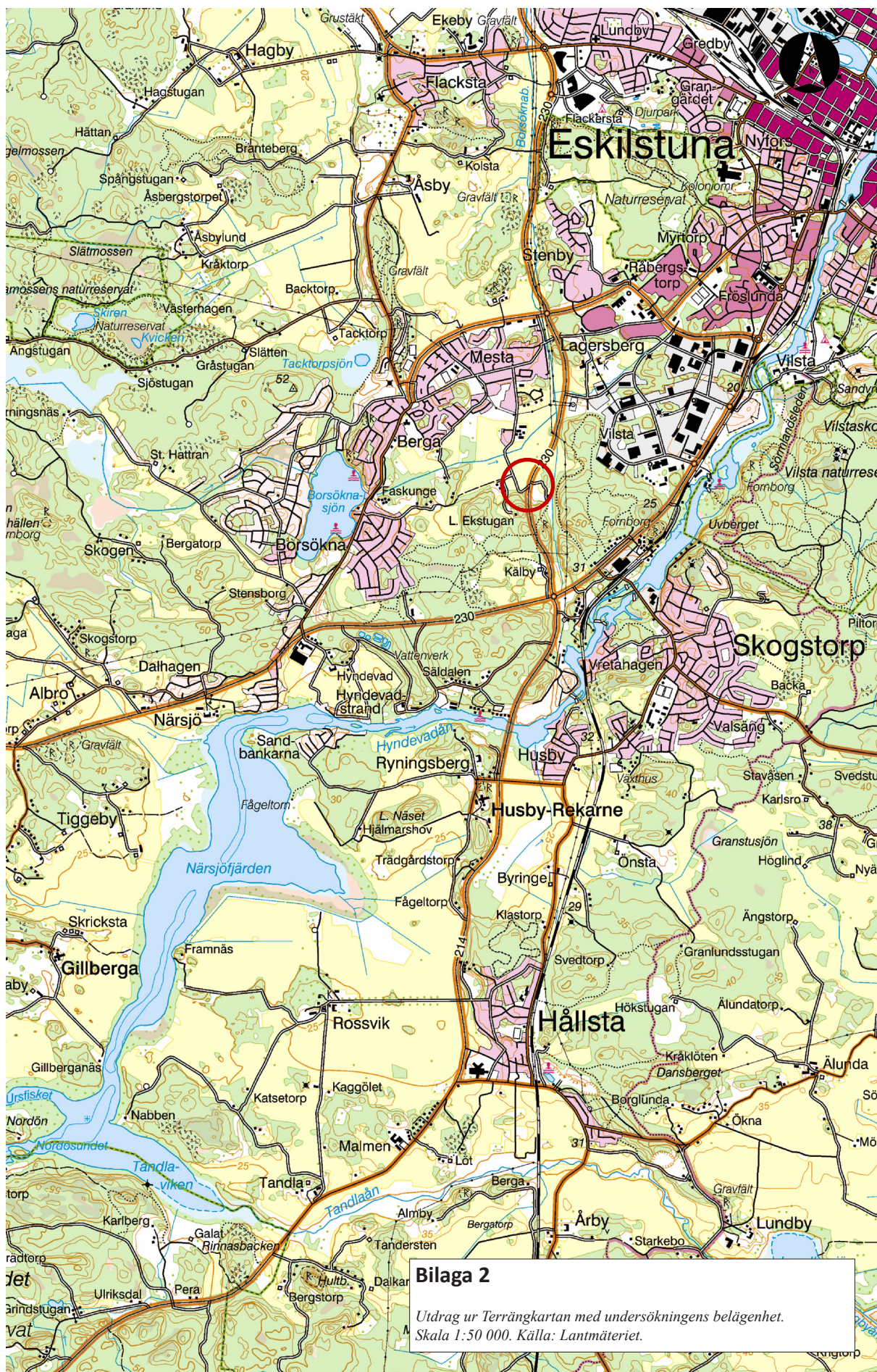
Koordinatsystem: SWEREF99 TM

Höjdsystem: RH 2000

Undersökt yta: Ca 260 löpmetrar

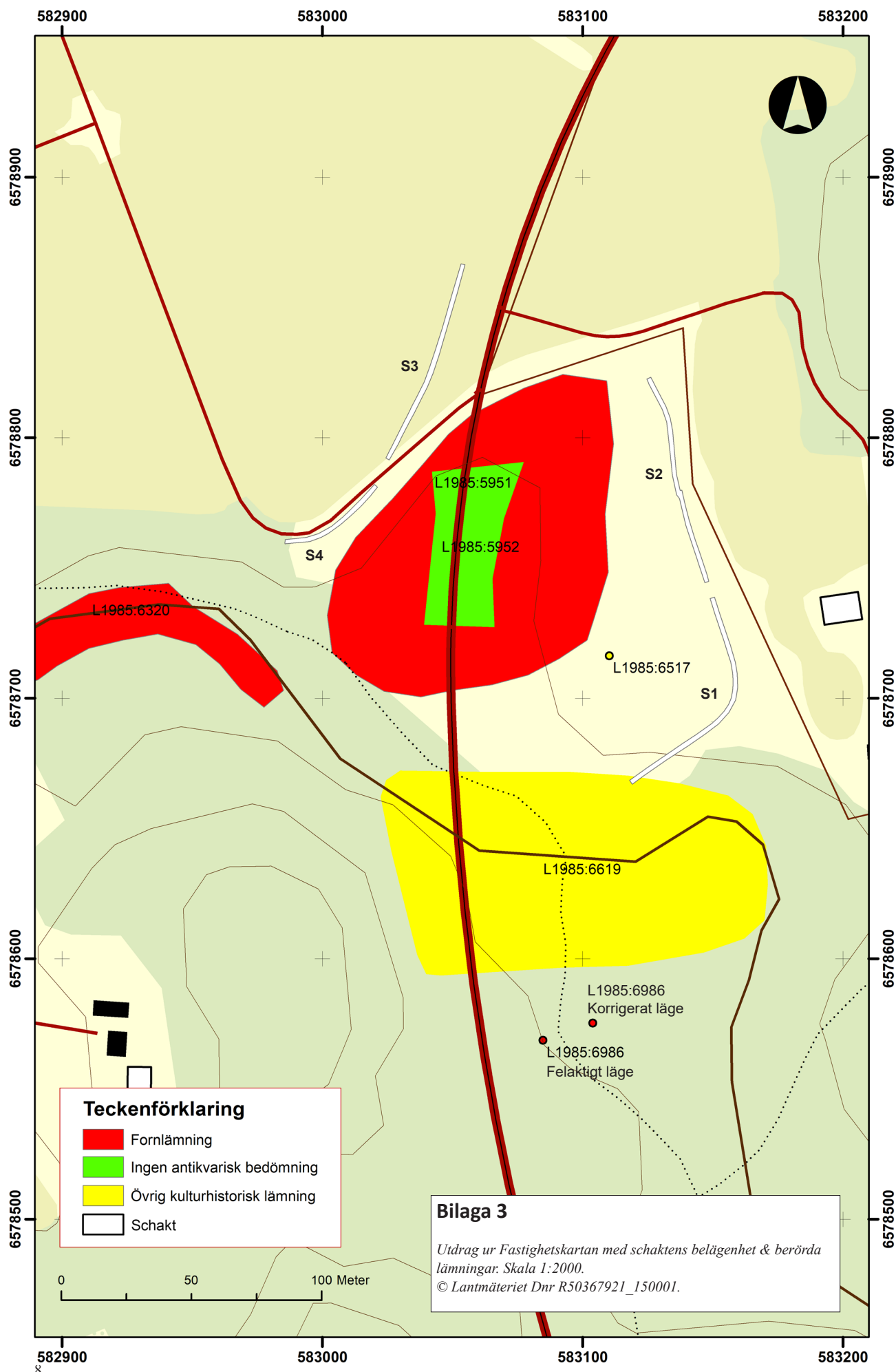
Inget analogt dokumentationsmaterial utöver rapporten föreligger. Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material. Inga fynd tillvaratogs.

Bilaga 2

Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet.
Skala 1:50 000. Källa: Lantmäteriet.

Bilaga 4. Fotodokumentation

Schakt 1 öster om västerleden. Foto mot söder: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Schakt 3 väster om västerleden. I bakgrunden anas höjdpaketet med fornlämning 1985:5952. Foto mot söder: Lars Norberg 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Schakt 4 beläget strax norr om fornlämning 1985:5952. Skogspartiet i bakgrunden döljer grav- & boplatssområdet L1985:6320. Foto mot sydväst: Lars Norberg 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Del av fat av yngre rödgods & skaft till kritpipa, 1700-tal (S1). Föremålen påträffades vid schaktning nära bebyggelselämningen Stora Ekstugan (L1985:6619) öster om Västerleden. Foto: Lars Norberg 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Ristning i form av en fotsula (L1985:6986). Foto mot norr: Lars Norberg 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Den dryga 20 cm långa ristningen i närbild (L1985:6986). Foto mot väster: Lars Norberg 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

